

ILIE GHERHEȘ¹, ROMÂNIA

Dumitru (alias Dănilă) Mecleș (Tezaur Uman Viu 2023) - morarul de la izvoarele Izei și apa lui fermecată

Dumitru Mecleș s-a născut la 1 aprilie 1954, în Săcel, județul Maramureș. Nașterea unui băiat, după trei fete, în orice familie maramureșeană, era și este o mare bucurie. Din fericire, nou-născutul era foarte frumos, iar o femeie care țesea și alegea, cu ziua, în țiară (la război), în casă, când l-a văzut, l-a „scuipat” magic ca să nu-l deoache, minunându-se că-i tare frumos, „de - și pune nume” și spunând că o asemenea mândreață de copil îi păcat să se numească simplu, Dumitru, așa că pe el o să-l cheme Dănilă. În limba ebraică, Daniel înseamnă, „judecata lui Dumnezeu” și, ca atare, acest fecioraș va fi un om ales și va stăpâni o mulțime de meserii. Această ursitoare de ocazie s-a dovedit a fi de bun augur, pentru că i-a așezat destinul sub auspicii pozitive mult-așteptatului prunc.

Dănilă Mecleș a urmat apoi traseul comun al oricărui copil de la țară, al acelor timpuri, fiind elev al școlii din sat, unde a avut tot timpul diplomă, iar în clasa a cincea a primit chiar „Diplomă de merit”.

Următorul prag al existenței tânărului săcelean l-a constituit momentul de cumpănă când, la sfârșitul clasei a VIII-a, el a „scăpărat” să plece la liceu, în domeniul silviculturii sau mineritului, dar interesul suprem al familiei era altul: „o plâns tata, că dacă eu merg mai departe, la școală, aici totul se destramă!”. A renunțat și a preluat totul din mers, ca moștenitor îndreptățit, dar și asumat. Cu mult alean, Dănilă Mecleș afirmă că a rămas și este un simplu morar, un țăran agricultor care niciodată nu a lucrat cu „ștat de plată”, cu carte de muncă. Și-a urmat, astfel, menirea și ursirea, continuând un stăut familial, un zăcământ sfânt, prestigios, un meșteșug social. El s-a sacrificat pentru familie, iar dacă nu ar fi făcut asta, ar fi devenit un renegat în ochii celorlalți, însemnând că și-a desconsiderat spița de neam, căzând în oprobriul neamului său, dacă și-ar fi urmat propriul vis. El era obligat la continuitate, pentru că și tatăl său l-a moștenit pe bunicul său, iar acum i-a venit rândul lui să-și îndeplinească rolul virilocal. El s-a căsătorit cu Tatiana, o localnică, iar împreună au doi copii: Dan și Ileana.

Dumitru (alias Dănilă) Mecleș este convins că prin „jertfa” sa, prin munca și exemplul său în comunitate, poate ajuta la desăvârșirea țesăturii alese a pânzei perenității satului său drag. Potrivit cutumei, în lumea satului tradițional, precum în cea a copiilor, deranjul este mai mare atunci când se întâmplă să nu ai poreclă și, de aceea, el este și astăzi

---

¹ Șef secție dr., Muzeul Județean de Etnografie și Artă Populară Maramureș.

Dumitru Mecleş;
foto: Gabriel MOTICA

mândru că s-a căpătuit cu o poreclă, încă din legănuț și ține foarte mult la ea. El știe și crede ca un mistic că omul tradițional, semenul său, săteanul nu este cineva doar prin ceea ce face el efectiv pentru comunitate, prin ceea ce înseamnă, ci, mai mult, el este important prin ceea ce semnifică.

În tinerețea sa, moara era sufletul satului. De aici pulsa viața. De la ora trei a fiecărei dimineți, se forma coada la moară. Satul aștepta și se trezea la moară. La moară se țeseau idilele, se trăia. El este convins că lucrul la moară trebuie deprins de mic, de la 10 ani. El așa a făcut, iar dacă i s-a întâmplat uneori să-și iasă din ritm, din cadență, din rutina zilnică, i s-a părut un adevărat cataclism personal. Pentru el, huruitul pietrelor de moară, țcănitul acestora, susurul apei i se par ca un minunat cântec al păsărilor din codru, numai de către el deslușit, iar odată când a fost „urginat” să lipsească i s-a părut (paradoxal!) că a rămas fără auz.

Morarul este acel om care nu are nici duminică, nici zi de sărbătoare; el stă tot mereu cu ochii în patru pentru că vin oameni și de pe sate, care nu cutează să-l conturbe și așteaptă. El este și fericit câteodată, când vede că fiul său a deprins tainele meseriei, dar are serioase îndoieli, deoarece acesta are studii superioare și serviciu la oraș. Speranța și-o abate apoi și asupra unui nepot și a unui strănepot dinspre soră, la fel de vrednici.

Morarul are și tainele sale. El crede cu sfințenie în ceea ce face și, de aceea, gesturile sale par a împlini un ritual. Moșul Dănilă ne spune că cea mai mare vânzoleală la casa lui

este înainte de Sfintele Paști, căci atunci, pe lângă sacii de măcinat, mai vin și femei, chiar și de pe sate, cu cergi, covoare, sumane, cioareci, preșuri ș.a., la spălat.

El este convins și spune că așa-i datina ca mireasa și mirele să jure credință, la popa, pe o cergă albă, primită în dar de la bunica miresei și neapărat trecută prin vâltoarea lui Mecleș, pentru o adevărată igienizare magică.

Momentul crucial al morarului și al morii sale pare a se petrece, a se consuma, în cazul nostru de referință, în Sfânta Noapte de Vinerea Seacă, în Vinerea Mare, dinaintea Paștilor. De ani buni de zile, din Săliștea de Sus, vine o femeie bătrână, la miezul nopții și îi cere o găleată de 10 litri de apă, exact de pe roata morii. Momentul durează cam 10 minute. Doresc să adaug că, în intervalul din Joi Mari și până în Sfânta Noapte a Învierii, pământul este fără apărare, pentru că Iisus Hristos este îngropat în mormânt, iar spiritele malefice sunt în voia lor, amenințând și reconfigurând destine.

Dănilă Mecleș mai crede în prietenie și în valoarea cuvântului dat. Bunicul său a făcut serviciul militar și războiul în armata austro-ungară, unde a avut un camarad de armă, un neamț. La sfârșitul războiului, neamțul i-a promis săceleanului că-i va aduce o „mașină de făcut bani”. I-a adus un dărac, adică niște foșalai, un dispozitiv de prelucrat lână.

Omul din Maramureș s-a hotărât ca toți banii pe care-i va aduna de pe urma folosirii respectivei mașini să-i strângă într-un cufăr de armată, cu care a venit de pe front. La o anumită bucată de vreme, neamțul a venit să-și verifice investiția, iar camaradul său i-a arătat agoniseala, spunându-i că nu a numărat banii. Nici neamțul nu a numărat avuția adunată, și-a luat cufărul și a plecat mulțumit.

Dănilă Mecleș este o enciclopedie rurală de cutume și interdicții, de povești cu iz istoric, în care crede și pe care le promovează. El a fost pe listele de chiaburi din anii '50 ai secolului trecut și a trebuit să fugă pe păduri până a trecut urgia, scăpând astfel de temniță. El știe și astăzi, mai bine ca oricine, cum să facă făina moale, mai aspră sau mai creată și la ce tipuri de mămăligă, de copturi se potrivește, descriindu-le cu mult har și spunându-ne că lui îi place cel mai mult făina de pârgă, făcută din fruntea mălaiului tânăr, abia dat în misterul coacerii, apoi prăjit și copt pe sobă și măcinat.

Închei aceste rânduri encomiastice despre un meșter popular exponențial al Maramureșului și despre complexul tehnic țărănesc de la Săcel, amintind că în memoria localnicilor mai dăinuie, până astăzi, faptul că într-una dintre peregrinările sale prin Imperiu, Iosif al II-lea (1780-1790), adăstând o clipă istorică în Săcel, ar fi dat mâna cu ceata de feciori care l-a primit, spunându-le lor și anturajului său imperial că sunt cei mai frumoși bărbați pe care i-ar fi întâlnit pe tot cuprinsul vastului său Imperiu. Admirabil!

Morarul Dumitru Dănilă Mecleș este astăzi un personaj arhetipal al lumii tradiționale maramureșene iar titlul „TEZAUUR UMAN VIU”, răsplătește osârdia de-o viață și, poate, va constitui un argument în plus pentru ca această tradiție exemplară familială, să fie preluată și continuată de către unul dintre urmașii săi.

Decernarea titlului de Tezaur Uman Viu; foto: Marius MARIAN

Dumitru Mecleș, după decernarea titlului de Tezaur Uman Viu; foto: Marius MARIAN